

การมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของบ้านตาดใหญ่ ตำบลห้วย อำเภอปทุมราชวงศา
จังหวัดอำนาจเจริญ.

ประยุทธ โพธิหอม
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตาดใหญ่

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการขยะ และการมีส่วนร่วม ในการจัดการธนาคารขยะของบ้านตาดใหญ่ ตำบลห้วย อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ประชาชน ผู้นำชุมชน และกรรมการหมู่บ้าน พื้นที่ บ้านตาดใหญ่ ตำบลห้วย อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลห้วย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตาดใหญ่ และโรงเรียนบ้านบ้านตาด จำนวนทั้งสิ้น 43 คน เครื่องมือที่ใช้ศึกษา ใช้แบบสอบถาม งานวิจัยของผู้ช่วยศาสตราจารย์สุณิรัตน์ ยั่งยืนและคณะ เรื่อง การวิจัย แบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ของชุมชนบ้านหัวหนอง ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมระดมสมองด้วยกระบวนการ AIC (Appreciation Influence Control) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสอบถาม (Questionnaires) เก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดำเนินการวิจัยตั้งแต่ เดือนตุลาคม 2560 – มิถุนายน 2561

ผลการศึกษา จากการสำรวจและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการขยะ ในชุมชน พบว่า ประชาชนกำจัดขยะโดยวิธีการเผา (ร้อยละ 80.38) มากที่สุด รองลงมาคือ การนำไปเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 9.21) การฝังกลบ (ร้อยละ 3.61) การถม (ร้อยละ 3.48) และวิธีอื่นๆ (ร้อยละ 3.32 เช่น นำไปทำปุ๋ยหมัก แยกไว้ขาย) ประชาชนมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง (ร้อยละ 77.42) ประเภทของขยะที่คัดแยก ได้แก่ ขวดพลาสติก ขวดแก้ว กระจัง เหล็ก กระจาด ถ่านไฟฉาย และ เศษอาหาร โดยขยะที่คัดแยกได้ส่วนใหญ่จะนำไปขาย หมักทำปุ๋ย เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ส่วนการลดปริมาณ ขยะ พบว่า พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ถุงพลาสติกหรือกล่องโฟม (ร้อยละ 48.27) การนำขยะเปียกไปทำปุ๋ย หมัก (ร้อยละ 34.92) มีการใช้ถุงผ้าหรือใช้ตะกร้าไปจ่ายตลาด (ร้อยละ 33.87) ส่วนการใช้ประโยชน์ จากขยะ พบว่า นำไปขาย (ร้อยละ 58.75) เลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 23.59) ทำปุ๋ย (ร้อยละ 17.66) ปัญหา เกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชน ได้แก่ ถังขยะมีจำนวนไม่เพียงพอ ไม่มีรถเก็บขยะเหมือนเขตชุมชนเมือง

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของธนาคารขยะ พบว่า การมีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์ปัญหา ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในประเด็น ได้ร่วมเสนอให้มีการจัดตั้งกองทุน ธนาคารขยะของชุมชน ร้อยละ 41.3 การมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดใน ประเด็นส่วนร่วมในวางแผนการนำเงินทุนของธนาคารขยะมาใช้ในกิจกรรมของชุมชน ร้อยละ 34.8

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ในประเด็นมีส่วนร่วมในการตัดแยก
ขยะของธนาคารขยะ ร้อยละ 47.8 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ จากการเข้าร่วมกิจกรรมธนาคารขยะ
พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์มากที่สุด ในประเด็น ทำให้สามารถตัดแยกขยะได้ถูกต้องมากขึ้น
ร้อยละ 52.2 และมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น สามารถลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะได้ หลังจากการ
เข้าร่วมกิจกรรมธนาคารขยะ ร้อยละ 56.5 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า ประชาชน
มีส่วนร่วมมากที่สุด ในประเด็น เคยติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการธนาคาร
เช่น ตรวจสอบยอดเงิน การเบิก-จ่ายเงิน ร้อยละ 37.0 ความพึงพอใจต่อการใช้บริการธนาคารขยะ
ของประชาชนที่เป็นสมาชิก พบว่า มีความพึงพอใจมากที่สุด ในประเด็น ราคาในการรับซื้อขยะ
มีความเหมาะสม ร้อยละ 54.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากธนาคารขยะมากที่สุด คือ ช่วยลดปริมาณขยะ
ในครัวเรือน ร้อยละ 58.7 ผลกระทบที่เกิดจากการจัดตั้งธนาคารขยะในชุมชน พบว่า ประชาชนเห็นด้วย
มากที่สุด เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชน ในประเด็น สามารถลดปริมาณขยะทำให้ชุมชนสะอาด
น่าอยู่ ร้อยละ 60.9

สรุปผลการศึกษา ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการจัดตั้งธนาคารขยะของหมู่บ้าน อยากให้มี
การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนรู้จักวิธีคัดแยกขยะได้อย่างถูกต้อง มีส่วนร่วมในการจัดการ
ปัญหาขยะของชุมชน สร้างรายได้ให้กับประชาชน ช่วยลดปริมาณขยะในชุมชน ชุมชนสะอาด ซึ่งกิจกรรม
ดังกล่าวเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีจิตสำนึกต่อปัญหาและประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการจัดการ
เป็นปัจจัยที่สำคัญ ถ้าทุกคนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนก็จะส่งผลให้เกิดการสร้างกลุ่มคน
ที่สามารถพัฒนาการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น